

GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND INCLUZIUNEA STUDENȚILOR CU DIZABILITĂȚI

Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie
„George Emil Palade” din Târgu Mureș

Noiembrie 2024

Prezentul document a fost elaborat în cadrul proiectului Educație, mentorat, acces și incluziune pentru studenții cu dizabilități – EMBRACE UMFST, CNFIS-FDI-2024-F-0216

1. Cuvânt introductiv

Angajamentul Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș (UMFST G.E. Palade Târgu Mureș) față de accesibilitatea și incluziunea în educație este susținut prin intenția de a seta o strategie de lungă durată care are ca scop sprijinirea tuturor studenților, inclusiv a celor cu dizabilități.

Facilitarea unei experiențe educaționale fără bariere nu reprezintă doar un drept fundamental, ci și o condiție esențială pentru ca studenții UMFST G.E. Palade Târgu Mureș să-și atingă potențialul academic și profesional maxim. În acest sens, universitatea noastră reiterează angajamentul de a susține un mediu în care toți studenții să poată beneficia de educație la cel mai înalt nivel, atât în scopul integrării, cât și al performanței.

Acest ghid de bune practici își propune să vină în sprijinul studenților cu dizabilități din cadrul UMFST G.E. Palade Târgu Mureș printr-o serie de acțiuni punctuale și măsuri administrative, dar și prin promovarea unor valori etice spre a dezvolta o conduită și un cadru de susținere continuă. În egală măsură, ghidul reflectă angajamentul conducerii universitare de a promova un mediu academic incluziv și de a inspira întreaga comunitate să adopte o perspectivă bazată pe respect și înțelegere profundă față de diversitate.

Dorim să exprimăm valori demne de urmat de către întreaga comunitate UMFST G.E. Palade Târgu Mureș și considerăm că atingerea obiectivului nostru de incluziune autentică este posibilă doar prin colaborarea tuturor părților implicate – cadre didactice, personal administrativ, asociații studențești, studenți, colegi și parteneri. Doar împreună, în spirit de solidaritate și respect reciproc, putem transforma mediul nostru universitar într-un loc în care fiecare student, indiferent de provocările personale, să se simtă sprijinit, valorizat și capabil să-și atingă potențialul maxim.

Prin acest ghid, UMFST G.E. Palade Târgu Mureș își reafirmă angajamentul față de educația incluzivă și accesibilă și invită întreaga comunitate să ni se alăture în misiunea de a construi un viitor universitar fără bariere.

2. Dizabilitatea – poate fi ea înțeleasă printr-o definiție? Preambul pentru incluziune

Definiția dizabilității are mai multe valențe.

O dizabilitate poate fi definită ca o consecință a unei condiții care limitează o persoană în utilizarea uneia sau mai multora dintre abilitățile sale, precum mersul, vorbirea, văzul, auzul, raționamentul sau capacitățile de învățare.

Dar aspectul cel mai important în definiția contemporană a dizabilității este componenta raportării la mediul social. Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) se referă la persoanele cu dizabilități ca fiind acelea „care au deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți”.

În timp, chiar în cadrul acestei organizații mondiale, abordarea față de termenul „dizabilitate” s-a modificat, astfel încât aceasta nu mai este privită ca un defect al persoanei. În schimb, dizabilitatea este o relație dintre anumite caracteristici ale unei persoane și modul în care societatea răspunde la aceste caracteristici.¹

Dacă în trecut definițiile erau strict legate de incapacitatea fizică sau mentală a unei persoane, astăzi este mai clar faptul că acestea includ și impactul acestor limitări asupra integrării psiho-economico-sociale a individului.

Acest Ghid nu își propune să ofere o lectură exhaustivă asupra conceptului de dizabilitate, însă considerăm că enunțarea definiției actuale este esențială pentru înțelegerea implicațiilor sociale ale dizabilității. Cu o conștientizare mai amplă și cu acțiuni colective, avem, ca societate, puterea de a atenua impactul dizabilităților, contribuind astfel la crearea unui mediu echitabil și inclusiv.

O atitudine deschisă, bazată pe respect și empatie, poate contribui semnificativ la reducerea barierelor sociale și la facilitarea unui mediu incluziv și prietenos.

3. Obiectivele ghidului și importanța dezvoltării unui mediu incluziv

Amintim că direcția pe care dorim să o setăm prin conturarea acestui ghid este de a facilita incluziunea și de a susține o educație accesibilă din perspectiva dizabilității. Aceasta ar permite definirea unei conduite educaționale astfel ca întreaga comunitate academică să contribuie asertiv la consolidarea unui mediu universitar incluziv și sprijinitor față de studenții UMFST G.E. Palade Târgu Mureș.

Cuprinzând implicațiile unei dizabilități – și anume că nu este doar o limitare personală, ci o experiență modelată de interacțiunea cu mediul social, vom face referire la incluziune și la importanța acesteia.

❖ *Incluziunea în raport cu studenții cu dizabilități*

Incluziunea poate fi privită ca un proces activ prin care toate persoanele sunt acceptate și valorizate indiferent de diferențele lor fizice, mentale, culturale sau sociale. Ea este determinată de

¹ Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități

comportamentul și angajamentul unei comunități de a recunoaște, accepta și susține diversitatea tuturor membrilor săi, în acest caz a studenților cu dizabilități.

Există variate definiții și raportări asupra acestui termen, important fiind de reținut că principiul egalității de șanse, ce stă la baza manifestării incluziunii, nu ține doar de un imperativ juridic, ci și de unul moral. Un spațiu universitar favorabil incluziunii trebuie creat în comun pornind de la măsurile instituționale luate și resursele educaționale accesibile, mergând până la modul de raportare și comunicare.

Incluziunea studenților cu dizabilități în mediul universitar necesită recunoașterea și adaptarea constantă a politicilor și practicilor academice. Aceasta presupune în primul rând eliminarea barierelor fizice și tehnologice prin evaluări continue și adaptabilitate pentru un acces facil la educație, complementate de formarea unei culturi bazate pe respect și empatie. Mai mult, incluziunea nu se rezumă doar la metode administrative, ci presupune o abordare bazată pe înțelegere și colaborare, care transformă universitatea într-un spațiu în care fiecare student se poate dezvolta și excela.

❖ *Beneficiile unui mediu incluziv*

Un mediu universitar incluziv contribuie la dezvoltarea sentimentului de apartenență ce facilitează exprimarea punctelor de vedere diverse. Acest lucru contribuie pozitiv la comunitatea academică, crescând inovarea, creativitatea și implicarea studenților.

- *Soluții mai bune și mai creative la provocările academice* datorită perspectivelor variate aduse în discuție. Studenții care se simt acceptați sunt dispuși să contribuie cu idei autentice.
- *Nivel ridicat de satisfacție și implicare în activitățile academice.* Studenții care simt că aparțin mediului academic sunt mai implicați și participativi.
- *Rată scăzută de abandon academic.* Studenții care se simt puternic conectați cu universitatea sunt mai dedicați studiilor și finalizării parcursului educațional.
- *Performanță academică susținută.* Studenții care se simt în armonie cu mediul academic sunt mai motivați să depună eforturi suplimentare.
- *O cultură a colaborării.* Studenții care simt că aparțin mediului universitar au încredere în colegii lor și împărtășesc liber idei și perspective.

❖ *Incluziunea – o responsabilitate a comunității academice*

Comunitatea academică – cadrele didactice, personalul administrativ, colegii studenți și partenerii universitari, pot avea un rol fundamental în facilitarea incluziunii. Fără sprijinul comunității asemenea schimbări nu pot avea un impact susținut. Fiecare membru poate contribui prin gesturi simple, dar semnificative: încurajarea și sprijinirea colegilor cu dizabilități, colaborarea pentru adaptarea

materialelor și activităților didactice, oferirea unui mediu deschis, includerea în toate activitățile și evenimentele academice, dar și disponibilitatea de a înțelege și respecta particularitățile fiecărui student.

4. Drepturile studenților cu dizabilități în educație și Regulamentul UMFST G.E. Palade Târgu Mureș

Cadrul legal național, cât și internațional, care reglementează statutul persoanelor cu dizabilități nu este unitar, ci este format din mai multe legi care prevăd regulamente și metodologii aplicabile, printre care:

- Ordinul nr. 4481/2024 referitor la aprobarea Normelor privind accesibilizarea învățământului superior pentru persoanele cu dizabilități, din 22.05.2024;
- Legea învățământului superior nr. 199/2003, actualizată în 2024;
- Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;
- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006 și ratificată de România prin Legea 221/2010;
- Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027;
- Carta Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade,” din Târgu Mureș.

În conformitate cu legislația în vigoare, este important de menționat și adus la cunoștință la acest punct și regulamentul intern – *Regulament privind asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș*, Cod regulament: UMFST-REG-119, Ediția 01 care precizează și asigură respectarea drepturilor studenților cu dizabilități din cadrul UMFST G.E. Palade Târgu Mureș.

Pornind de la legislația mai sus amintită și de la regulamentul intern privind drepturile studenților cu dizabilități, acest ghid își propune să aducă un plus de valoare printr-o serie de acțiuni complementare, oferind totodată recomandări pentru crearea unui cadru inclusiv. Ghidul recomandă o perspectivă colaborativă oferind în capitolul următor propuneri de tactici și activități ce pot fi susținute de către toți stakeholderii din mediul academic care pot facilita îmbunătățirea continuă a experienței academice a studenților cu dizabilități.

5. Pași spre incluziune: recomandări și acțiuni pentru accesibilitate în mediul universitar

Acest capitol, esențial pentru ghidul nostru, conturează setul de acțiuni concrete, recomandări și tactici menite să sprijine incluziunea și accesibilitatea în educația universitară pentru studenții cu dizabilități din cadrul UMFST G.E. Palade Târgu Mureș.

Expunem aceste recomandări urmând pașii de bază ai parcursului universitar: pornind de la procesul de admitere, trecând prin etapele de înrolare și pregătire a orarului, participarea la cursuri, implicarea în viața academică, până la atingerea performanței academice și sprijinirea integrării profesionale.

Admiterea la UMFST Târgu Mureș pentru candidații cu dizabilități

- *Locuri dedicate finanțate*

Candidații care aparțin minorităților naționale sau care provin din centre de plasament din sistemul de protecție socială și cei cu cerințe educaționale speciale sau cu dizabilități au la dispoziție cel puțin 25 de locuri finanțate de la bugetul de stat, atât la ciclul de studii universitare de licență, cât și la ciclul de studii universitare de masterat.

Candidații cu dizabilități pot aplica în mod special pentru locurile finanțate de stat și repartizate universității, dar și pentru locuri finanțate destinate tuturor cetățenilor români, sau pentru locurile cu taxă.

Un student admis pe un loc finanțat de la bugetul de stat, special destinat candidaților cu cerințe educaționale speciale sau cu dizabilități *beneficiază de statutul de școlarizare fără taxă pe toată durata normală a studiilor universitare* corespunzătoare programului de studii la care este înmatriculat, fără a intra în procesul de reclasificare pe locuri finanțate de la bugetul de stat/cu taxă, cu condiția îndeplinirii anuale a condițiilor de promovare a anului universitar stabilite prin regulamentele.

- *Suport în procesul de admitere*

În vederea înscrierii la concursul de admitere în cadrul UMFST G.E. Palade Târgu Mureș, la toate ciclurile de studii universitare și toate formele de învățământ, candidații proveniți din categoria persoanelor cu dizabilități vor depune la dosarul de candidatură și formularul A5 eliberat de medicul de specialitate, în baza diagnosticului/diagnosticelor stabilit(e), sau certificatul de încadrare în grad de handicap, după caz. În funcție de scrisoarea de recomandare primită de către studentul cu dizabilități, universitatea asigură implementarea măsurilor recomandate pentru acesta.

Mai mult, candidaților de la examenul de admitere, la programele de studii nivel masterat, li se asigură, printre altele, exceptarea de la plata taxei de înscriere, pe baza documentelor care justifică handicapul (conform Regulamentului Intern, Cod regulament: UMFST-REG-119).

- o Concurs de admitere pe bază de Dosar

Pentru a facilita și îmbunătăți procesul de înscriere online pentru concursul de admitere pe bază de dosar, UMFST Târgu Mureș implementează următoarele măsuri de suport pentru candidații cu dizabilități:

- secțiune dedicată în platforma de admitere online (admitere.umfst.ro), unde pot fi încărcate documentele justificative care atestă diagnosticul de dizabilitate;
- odată încărcate aceste documente, sistemul va elimina automat cerința de plată a taxei de înscriere.

o Concurs de admitere pe bază de Examen Scris

Universitatea UMFST G.E. Palade din Târgu Mureș se va asigura că spațiile și sălile de concurs sunt ușor accesibile pentru candidații cu o dizabilitate locomotorie în baza dosarului depus în care se regăsesc documentele justificative.

În funcție de tipul și severitatea dizabilității, probele de admitere la facultăți pot fi adaptate, pentru candidații care se află în această situație. Printre aceste modalități de evaluare, se regăsesc: cititor de ecran, large print, lector, folosirea alfabetului Braille, acordarea unui timp suplimentar pentru rezolvarea sarcinilor, dar și alte modalități, în funcție de specificul dizabilității.

Privitor la candidații care prezintă tulburări senzoriale sau tulburări specifice de învățare, conform certificatelor medicale eliberate, aceștia pot beneficia de un timp suplimentar de elaborare a lucrării, față de timpul regulamentar obișnuit desfășurării examenelor de admitere.

În măsura posibilităților, Universitatea UMFST G.E. Palade din Târgu-Mureș se asigură că acelor candidați care prezintă tulburări de dislexie, să le fie citite subiectele de examen, de către un membru de comisie, subiectele fiind citite pe rând, după cum apar în ordinea elaborării lucrării.

Candidaților cu disgrafie li se poate citi conținutul cerințelor din examen, iar un membru al comisiei poate redacta, la cerința acestora, răspunsul la întrebări.

În cazul candidaților care manifestă tulburări de discalculie, se va asigura folosirea calculatorului de buzunar sau birou, tablă pitagoreică sau tabele cu formule.

Desfășurarea cursurilor, examinarea și resurse dedicate

Pentru a facilita desfășurarea activităților și asigurarea accesibilității, UMFST Târgu Mureș își propune să implementeze următoarele măsuri, în limita posibilităților fizice și materiale disponibile:

- Asigurarea accesului adaptat nevoilor speciale în toate spațiile universitare, inclusiv selecția sălilor de curs astfel încât acestea să fie accesibile și adaptate în funcție de nevoile studenților cu dizabilități din fiecare grupă de studiu;
- Asigurarea unor condiții adecvate pentru desfășurarea normală a activităților academice, sociale, culturale și administrative desfășurate în cadrul universității;

- Propunerea de desfășurare a cursurilor pentru studenții cu dizabilități include implementarea unei predări diferențiate, utilizarea unei comunicări adaptate (prin materiale foto, video, auditive) și asigurarea interpretării în limbaj mimico-gestual, atunci când este necesar;
- Adoptarea unor metode alternative de examinare atunci când modalitățile de evaluare uzuale nu pot fi aplicate, cum ar fi acordarea unui timp suplimentar pentru evaluare;
- Acces la informațiile și resursele educaționale într-un format adaptat nevoilor specifice, inclusiv aducerea de resurse noi dedicate în biblioteca universității;
- Acces gratuit la dispozitivele/ echipamentele/ software-urile asistive existente în universitate;
- Însoțitor în timpul activităților didactice sau în timpul susținerii examenelor de evaluare a cunoștințelor, la solicitarea acestora, după caz;
- Scutirea sau motivarea absențelor de la activitățile prevăzute în planul de învățământ pentru studenții care participă la controale medicale, terapii sau tratamente necesare, pe baza unei dovezi justificative.

Adaptarea spațiilor universitare pentru accesibilitate și mobilitate

Prin următorul set de propuneri, ne dorim să contribuim la sporirea confortului studenților cu dizabilități și să facilităm accesul și mobilitatea acestora în campus. Propunem astfel o serie de măsuri menite să asigure deplasarea liberă și în condiții de siguranță în toate spațiile universitare.

- Asigurarea accesului facil și adaptat în toate spațiile adiacente universitare, precum cantina, laboratoarele și biblioteca, pentru a răspunde nevoilor studenților cu dizabilități; instalarea de rampe și lifturi;
- Crearea de spații de parcare dedicate și acces gratuit cu autoturismul personal în campusul universitar;
- Crearea unor spații de trecere suficient de largi (holuri, uși, spațiu liber între corpuri mobiliere);
- Crearea de grupuri sanitare accesibile și adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități;
- Aplicarea de benzi colorate, care să marcheze traseele special dedicate;

Facilități și sprijin pentru studenții cu dizabilități

- Acordarea de burse sociale, menite să sprijine studenții care au nevoie de suport financiar;

- Reducerea, la cerere, cu 50% a tarifelor pentru cazarea în căminele studențești ale universității, pentru a asigura accesibilitatea serviciilor esențiale;
- Locuri gratuite în tabere de odihnă, o dată pe an, indiferent de forma de învățământ, pentru studenți și, acolo unde este necesar, însoțitori personali sau asistenți profesioniști.

Aceste facilități pot fi obținute prin intermediul Secretariatele facultăților și Serviciul Social Cantină-Cazare.

Viața academică – Programe dedicate și incluziune

Pentru a susține o cultură incluzivă și o conștientizare continuă a diversității, propunem și o serie de programe și practici care să sprijine participarea activă a studenților cu dizabilități în viața academică. Aceste recomandări sunt adresate tuturor stakeholderilor universitari – cadre didactice, personal administrativ și asociații studențești – și reprezintă un pas important către o comunitate mai unită și deschisă.

- Crearea unui eveniment anual dedicat promovării înțelegerii și conștientizării dizabilităților în rândul comunității academice, prin activități educative, workshop-uri și sesiuni interactive. Acest program are scopul de a sensibiliza și de a educa atât studenții, cât și personalul despre provocările și realizările studenților cu dizabilități.
- Recomandări pentru asociațiile studențești: Încurajarea asociațiilor studențești să includă activ membri cu dizabilități, asigurându-se că activitățile și evenimentele sunt accesibile și adaptate. Implicarea activă a acestor studenți în cadrul asociațiilor ajută la crearea unei voci reprezentative și la integrarea mai armonioasă în viața universitară.
- Promovarea egalității de participare: Îndemnarea tuturor organizatorilor de evenimente universitare să adopte practici incluzive, cum ar fi accesibilitatea fizică a spațiilor, interpretarea în limbajul mimico-gestual, și crearea de materiale accesibile în format vizual și audio.
- Campanii de sensibilizare pe rețelele sociale ale universității: Derularea unor campanii pe rețelele sociale oficiale ale UMFST pentru a crește vizibilitatea inițiativelor de incluziune și pentru a educa publicul larg despre valorile universității în ceea ce privește diversitatea și acceptarea.

Susținerea angajării și practicii

UMFST G.E. Palade Târgu Mureș își propune să sprijine activ studenții cu dizabilități în realizarea practicii universitare oferindu-le sprijin în acest sens prin:

- Stabilirea de parteneriate cu mediul socio economic: Identificarea și colaborarea cu angajatori din diverse domenii care sunt dispuși să primească studenți cu dizabilități pentru practică și stagii, creând astfel oportunități reale de integrare profesională;
- Recomandări și suport pentru angajare: Oferirea de scrisori de recomandare personalizate, care să evidențieze abilitățile și realizările studenților cu dizabilități, sprijinind astfel integrarea lor pe piața muncii;

Mobilitate internațională – Burse Erasmus

Prin semnarea Cartei Universitare Erasmus, fiecare instituție de învățământ superior se angajează să asigure acces și oportunități egale pentru toți participanții, inclusiv pentru studenții și angajații cu dizabilități. Programul Erasmus+ include o componentă de sprijin pentru incluziune, oferind fonduri suplimentare persoanelor cu nevoi speciale, pentru a acoperi cheltuieli legate de cazare adaptată, echipamente de sprijin, asistență medicală, materiale didactice adaptate sau un eventual însoțitor.

Astfel, persoanele cu o dizabilitate pot primi un grant mai mare indiferent de tipul de mobilitate pentru care și-au exprimat opțiunea (studii sau stagii de practică). Grantul suplimentar este calculat pe baza costurilor reale generate de necesitățile specifice.

UMFST G.E. Palade Târgu Mureș se va asigura că instituția gazdă oferă condițiile necesare adaptate dizabilității studentului, cu condiția ca acesta să fi comunicat în prealabil nevoile sale specifice. Pentru obținerea unui grant de incluziune, persoana cu dizabilități trebuie să precizeze costurile asociate în perioada de pregătire a mobilității Erasmus+. UMFST G.E. Palade Târgu Mureș va furniza informațiile necesare despre procedura de solicitare a grantului suplimentar, inclusiv termenele-limită și locurile de depunere a cererii.

*

Acest ghid de bune practici este un angajament asumat și susținut de UMFST G.E. Palade Târgu Mureș de a cultiva o comunitate academică în care incluziunea să fie o valoare fundamentală. Construirea unui mediu academic accesibil, primitor și echitabil este o misiune continuă. Acest ghid reprezintă efortul nostru de a asigura sprijin autentic pentru toți cei care fac parte din universitatea noastră, fiind o primă etapă în strategia noastră pe termen lung de a construi un mediu academic cu adevărat incluziv, deschis constant îmbunătățirilor și adaptat nevoilor în schimbare ale comunității noastre.

